

Orașele de reședință ale domnilor Țării Românești, c e n t r e administrative ale țării și locul palatelor voievodale au fost succesiv dar și simultan: Câmpulung, Curtea de Argeș sau Argeș, Târgoviște și București. Cu toate că exista o dispută științifică între istorici referitoare la întâietatea primei capitale, le-am amintit în această succesiune având ca reper datele istorice certe ale primei menționări documentare: Câmpulung, anul 1300 (după alte surse 1290 sau 1292), Curtea de Argeș - 1330, Târgoviște - 1396, București - 1459. Pecețile administrative orășenești păstrate din secolul al XVI-lea relevă anii 1500 pentru Câmpulung, vremea lui Neagoe autonomit Basarab - 1512-1521 pentru Târgoviște, 1563 pentru București. Descrierea orașelor de reședință făcute de călătorii străini sunt pitorești dar exprimă realitatea contemporană a naratorului.

În 1532 un italian afirma că Târgoviștea nu este prea mare. Așezată în câmpie este înconjurată de ziduri, palatul domnesc este împrejmuț cu pari foarte groși de stejari. Alt italian preciza în 1584 că are case bune și mândre localitatea fiind bine și bogat populată. Cu câțiva ani înainte, în 1574 un francez care vizitaseră Bucureștiul relata că are ulițele pavate cu trunchiuri de copaci, bisericile acoperire cu șindrilă și orașul este apărat de jur împrejur cu trunchiuri mari de copaci înfiți în pământ, legați între ei de-a curmezișul cu grinzi.

Reședințe domnești au fost uneori concomitent, alte ori un domn le folosea succesiv după necesitățile războiului sau ale administrației țării. Și alte localități au fost centre administrative: Târgșor lângă Ploiești, Pitești, Gherghița și multe curți domnești pe teritoriul Țării Românești. În general orașele Evului Mediu românesc erau slab populate și statistic reprezentau sub 10% din numărul total al locuitorilor. Populația rurală a Țării Românești era net majoritară. Bucureștiul avea în decursul timpului între 5 și 10.000 de locuitori, cu toate că pe la 1600 număra cca. 30.000 (izvor documentar exagerat). Prin comparație Târgoviștea avea în aceeași vreme cca. 5.000 de locuitori, iar Câmpulung vreo 2-3.000 de oameni. După alte mărturii Câmpulung avea 900 de case dintre care 40 de case de sași și cca. 4.500 de suflete, iar Târgoviștea avea 1.000 de case de ortodocși, 20 de case de catolici și vreo 5.000 de oameni.

Cu timpul orașele de reședință ale Domnilor și marii boierimi au devenit suprapopulate cu alogeni care invadau centrele urbane. În vechile capitale Câmpulung și Târgoviște s-au așezat colonii de sași

sau maghiari, iar după secolul al XVII-lea au năvălit ca lăcustele flămânde în orașele valahe grecii, armenii, turcii, evreii, polonii și chiar italienii. Câmpulung (denumirea slavă Dâlgopol sau Dlogopol) Străvechea așezare a fost locuită de oamenii epocilor bronzului, fierului precum și de geto-daci și romani. Într-un cartier al Câmpulungului a fost restaurat castrul roman. Este considerat cel mai vechi oraș al Țării Românești înființat înainte de întemeierea țării.

Cronica internă din secolul al XVII-lea intitulată Istoria Țării Românești 1290-1690 cunoscută sub numele de Letopisețul cantacuzinesc afirmă că în anul 6798 (1290) Radu Negru Voievod stăpânul domeniilor Amlaș și Făgăraș din Ardeal a trecut munții cu rumâni, papistași și sași, a descălecat și a ridicat orașele Câmpulung și Argeș și a început a face țară nouă. Informația despre Radu Negru a preluat-o și cronicarul saș din Brașov (1684-1743) și a inserat-o în lucrarea sa de Încercare de istorie românească pe care a început-o în noiembrie 1728.

El ne oferă și titulatura preluată din letopiseț: Domn a toată Țara Românească și al romanilor care locuiesc în Transilvania, herțeg (germ. Herzog - duce) de la Amlaș până la Făgăraș. A domnit 24 de ani și a murit în 1352 și a fost înmormântat în biserica zidită de el la Curtea de Argeș. Ultimele date furnizate de cronicari ne indică în mare măsură personalitatea lui Basarab I. Tradiția istorică pretinde că orașul Câmpulung ar fi fost întemeiat de Negru Vodă, după alte surse Radu Negru personaj semilegendar care ar fi descălecat în 1290 din Făgăraș.

Unii istorici l-au asimilat cu Basarab I, Nicolae Alexandru, Dan I chiar și cu Tihomir Voievod, tatăl lui Basarab I. Matei Basarab (1632-1654) a dat un document de întărire locuitorilor din Câmpulung în 1636 prin care amintea de câteva acte vechi printre care și hrisovul strămoșului domniei mele prea luminatul și blagocestivul și de Hristos iubitorul Io Radu Negru Voievod leat 6800 (1292). Și așa legenda devine protoistorie și alt Domn (Radu Mihnea al III-lea) a emis în 1659 un document care îl amintea pe Radu Negru. Matei Basarab a reconstruit biserica veche din Câmpulung, vechea biserică zidită de Radu Negru în anul 1215 și a pus o pisanie în limba română cu caractere chirilice că biserica se ridicase în zilele dulcelui creștin Matei Basarab.

Din actele amintite avem trei date de întemeiere a Țării Românești: 1215, 1290, 1292. Certă este victoria de la Posada din noiembrie 1330 care a consacrat existența noului stat românesc. Totuși la Câmpulung se perpetua tradiția despre Negru Vodă amintită și de călătorul sirian Paul de Alep la mijlocul secolului al XVII-lea. Și în Oltenia există legenda coborârii din Transilvania a Negrului Vodă. Negru Vodă și Radu Negru sunt două denumiri diferite date primului personaj legendar, rod al creației populare, considerat primul voievod al țării, constructor de biserici și întemeietor de țară, celui de-al doilea personal real, Domnul Radu I. Determinativul Negru a fost folosit și pentru Basarab I și altor Domni care au învins și alungat pe tătarii negri. Iar precizarea că Negru Vodă a venit din Ardeal cu papistași și sași are următorul înțeles: și unii și alții erau sași.

Dar unii erau papistașii adică adepții Papei de la Roma, iar ceilalți erau protestanți. Dovada că

legenda s-a format în secolul XVI sau chiar XVII după sciziunea bisericii catolice care se produsese la începutul secolului XVI. La 31 octombrie 1517 preotul german Martin Luther a bătut în cuie pe ușa bisericii din orașul Wittenburg cele 95 de teze prin care solicita reformarea bisericii catolice. Așa spune tradiția. Însă realitatea a fost mai prozaică.

Luther a trimis papei tezele sale. Faptul a provocat o criză a catolicismului și nașterea unor noi confesiuni cu specific național: lutheranismul în Germania, calvinismul în Franța și Elveția, protestantismul în alte țări. Evenimentul a dus la debutul războaielor religioase care s-a concretizat prin apariția confesiunilor naționale ale bisericilor anglicane și galicane. Lăsând legenda și tradiția, în orașul Câmpulung exista basilica papistașă numită Cloașter (germ. Kloster - mănăstire, claustru). În anul 1300 aici a fost înmormântat comitele sașilor Laurențiu. Pe piatra tombală este săpată inscripția latină: Hic sepultus est comes Laurencius de Longo Campo pie memorie Anno Domini MCCC. Surprinzător inscripția a fost scrisă cu litere latine, nu cu caractere gotice. Din vechiul Cloașter nu s-a păstrat decât piatra funerară care are două tone. Aceasta este pusă în biserica parohială a sașilor cu hramul Sf. Iacob cel Mare.

După reconstrucție s-a adăugat și hramul Sf. Ana. Cum s-a ajuns ca în orașul considerat prima capitală a Țării Românești, care nu avea o biserică ortodoxă, să se ridice întâi două biserici catolice?! În secolul XIII după marea invazie tătară din anii 1240-1242, un grup de coloniști sași din Brașov s-au așezat pe șesul pe care l-au numit Langfeld (Câmpulung) și Langnau. Au întemeiat o așezare care a devenit târg, apoi oraș. Au ridicat o mănăstire franciscană dedicată Sfintei Fecioare, Cloașterul. Pomelnicul din Câmpulung menționat în Cronologia Țării Românești a lui Mihail Cantacuzino amintește de Doamna Margit (Marghit, Margareta) soția catolică a lui Negru Vodă care a fost ctitora edificiului pe terenul dăruit de ea. (Au existat și două Marghite moldovence: a lui Petru Mușat și a lui Alexandru cel Bun). Biserica fusese ridicată înainte de 1300.

În 1345 doamna Clara, soția catolică a lui Nicolae Alexandru (1352-1364) a restaurat biserica mănăstirii și i-a schimbat hramul în Sfânta Elisabeta a Ungariei (canonizată în 1235). Aparținea inițial ordinului franciscan apoi au luat-o dominicanii. Cu timpul Cloașterul neîngrijit s-a ruinat și a devenit material de construcție ansamblului monahal Negru Vodă și a bisericii Sfântul Gheorghe din Câmpulung. Dimensiunile sale văzute de un călător străin (Baksici) erau de 40 pași (33 de metri) lungime și 12 pași (10 metri) lățime. Iorga scria: Din mănăstirea înălțată pe la 1200 de teutoni n-a rămas decât numele de Cloașter.

Biserica veche a Bărăției din Câmpulung cu hramul Sf. Iacob este considerată cea mai veche construcție gotică din sudul Carpaților. Era o biserică-hală cu o absidă poligonală și contraforți. Un act din 1427 amintește de meșteșugarii care trebuiau să restaureze Cloașterul și Sf. Iacob. Numele de Bărăția este dat de barați (din slavul brat - frate). După incendiul din 1737 și restaurarea din 1760, în 1779 Bărăția s-a prăbușit. Se pare că fusese construită în 1373. Sunt multe informații contradictorii în diverse surse documentare. Mănăstirea Negru Vodă a fost construită cu materiale din Cloașter. O rozetă de la Cloașter a fost așezată pe turnul clopotniței de la Negru Vodă. După obținerea statutului de stat suveran a Țării Românești în noiembrie 1330, Basarab I (cca. 1310-1352) și-a stabilit reședința la Câmpulung deoarece Argeșul (considerat vechea capitală a lui Seneslau) fusese distrus de oștile maghiare ale lui Carol Robert de Anjou, învinsul de la Posada.

Basarab I a început o vastă acțiune de construcții de biserici, curți domnești, printre care și edificarea ansamblului arhitectonic care ulterior avea să se numească Negru Vodă, finalizat mai târziu, inclusiv biserica, de fiul său Nicolae Alexandru. Biserica a fost dărâmată de cutremur în 1628 refăcută de Matei Basarab în 1635/1636, distrusă de turci, refăcută între 1827-1832 de Dimitrie Ghica (1822-1828 apoi ocupația rusă 1828-1836). Aici este depusă cea mai veche piatră funerară din România a lui Nicolae Alexandru mort la 16 noiembrie 1364. Dacă Basarab I este asimilat cu legendarul Negru Vodă atunci Letopisețul cantacuzin conține informații prețioase: Întâi au făcut

orașul Câmpulung și o biserică mare și frumoasă și înaltă. De acolo au descălecat la Argeș. Basarab a avut prima cetate de scaun Câmpulungul, dar a folosit Curtea de Argeș cu același scop. Avea două cetăți de scaun. A murit la Câmpulung în 1352 și a fost probabil înhumat aici.

Pe peretele nordic al bisericii domnești Sf. Nicolae din Argeș se află inscripția slavonă: În anul 6860 (1351-1352) la Câmpulung a murit marele Basarab Voievod. I-a urmat în scaun fiul său Nicolae Alexandru care a continuat opera arhitecturală a tatălui său prin continuarea finalizării edificiilor. A ridicat la Câmpulung curtea domnească și biserica mare domnească. Era numit Câmpulungeanul, dovada relativă că s-ar fi născut la Câmpulung. A fost înhumat tot aici. Piatra sa funerară care are dimensiuni modeste este cea mai veche din Țara Românească și este importantă prin informațiile valoroase: Domnul era fiul lui Basarab I și avea titulatura Mare Voievod și Domn de sine stătător deci Țara Românească era independentă. Piatra sa sepulcrală a fost descoperită de Grigore Tocilescu și analizată de Dimitrie Onciul. La Câmpulung și la Argeș fuseseră edificate primele mănăstiri din țară. Orașele ajunseseră târguri renumite. Basarab I a edificat după 1330 o curte domnească protejată de o incintă dreptunghiulară prevăzută cu turnuri în centrul căreia se află o biserică de curte ridicată înainte de 1352, atribuită legendarului Negru Vodă/Radu Negru. În vremuri de restriște biserica a fost distrusă de două ori și reconstruită din temelie. În vechea biserică fusese depus în 1364 fiul marelui Basarab Voievod Nicolae Alexandru. Cutremurul din 1628 a pus biserica la pământ. Matei Basarab a refăcut lăcașul între 22 iunie 1635 - 20 august 1636, cu aceleași pietre (materiale de construcții). Au mai fost ridicate casa egumenească, centrul comercial cu prăvălii și han lângă bolniță (spital), turn-poartă. În ziua când s-a terminat turnul, un incendiu a distrus aproape tot ansamblul arhitectonic mănăstiresc. În 1648 totul era refăcut din nou.

Cel mai mare constructor de lăcașuri religioase din istoria României, Domnul Țării Românești, Matei Basarab (1632-1654) a ctitorit 36 de biserici în țară. Câteva dincolo de granițele țării și a reparat, restaurat, recondiționat cca. 50 de edificii bisericești. Peste o sută de localități și lăcașuri pomeneșc în slujbele lor numele celebrului ctitor. În ianuarie 1368 Vladislav I (Vlaicu Vodă 1364- 1376) a acordat negustorilor brașoveni un privilegiu comercial în care se pomenea de vama din vechime de la Câmpulung. Ulterior Neagoe (1512-1521) obliga pe brașoveni să-și desfacă mărfurile numai la Câmpulung, Târgșor și Târgoviște. O tradiție din secolul XVII afirma că strămoșii lui Iancu de Hunedoara (guvernator și vicerege al Ungariei, tatăl marelui rege Matei Corvin) au locuit odinioară în Câmpulung. Câmpulungul a suferit avatarurile vremurilor tulburi. Mănăstirea a fost ocupată și jefuită de trupele habsburgice ale generalului Donat Heissler în 1689- 1690. Câțiva ani mai târziu a fost ocupată de trupele imperiale în 1736-1739. Turcii ca pedeapsă că s-a lăsat ocupată au incendiat lăcașul și au poruncit demolarea zidului de incintă și a unor clădiri. Cutremurele din 1802 și 1819 au avariat biserica și anexele (foișorul și scara). Orașele Evului Mediu românesc aveau autonomie administrativă. Erau conduse de dregători locali aleși: județii, soltuzii, pârgarii. Din secolul XVIII Domnii au început să numească dregători pentru administrația urbană.

Câmpulungul este cel care a avut cea mai îndelungată conducere locală, până la jumătatea secolului XIX (1931). Viața economică Meșteșugarii (arcari, fierari, pielari, cuțitari, lăcătuși etc.) din Transilvania trimiteau mărfurile la Câmpulung la renumitul târg de Sfântul Ilie care se deschidea la 20 iulie și ținea 12 zile. Negustorii și târgoveții practicau un comerț înfloritor cu Transilvania, Ungaria, Turcia. În 1644 este amintită prima sticlărie la Câmpulung (de judele Brașovului). Aici s-a instalat una din primele mori de hârtie care au dat un mare impuls activității tipografice. 1829 - manufactura de sticlă. 1852 - manufactura de porțelan. Primul text în limba română care ne-a parvenit datează de la 29-30 iunie 1521. Trimițătorul (expeditorul) a fost negustorul Neacșu din Câmpulung iar destinatarul Hanăș Begner (Johannes Benkner) judele Brașovului. Primul îl informează pe transilvănean asupra acțiunilor otomane. Este scris cu caractere chirilice. Între cuvintele românești sunt intercalați termeni slavoni și textul abunda de arhaisme. O frază poate fi concludentă. I pak (și iar) dau de știre domniei tale za (pentru) lucrul turcilor cum am auzit eu că

Împăratul au ieșit den Sofiia și altmintererea (altfel) nu e și se-au dus (în sus) pre Dunăre. (Recent am citit un articol într-o revistă militară în care autorul Radu Ștefan Vergatti a studiat într-o mănăstire câteva manuscrise chirilice și afirmă că texte în limba română au fost redactate cu câteva zeci de ani înainte.

Cunoscându-l pe reputatul istoric cu care am dezbătut subiectul de câteva ori, sunt convins că domnia sa a făcut afirmația cu toată prudența). Dacă tot m-am referit la tărâmul culturii voi aminti și de activitatea tipografică a câmpulungenilor. N-a trecut mult timp de când Matei Basarab devenise domn și a înființat tipografia de la mănăstirea Govora iar în anul următor, 1635, a adus lucrători tipografi, tiparniță la Câmpulung. A fost ajutat de mitropolitul Kievului Petru Movilă (fiul fostului domn Simion Movilă), mitropolitul întregii biserici rusești. Acesta l-a trimis pe tipograful Ivan Glebkovici cu ajutoarele sale, și în același an 1635 a fost tipărit Molitfenicul, apoi în 1646 Slujebnicul. Nu toate cărțile erau tipărite în limba română. Câteva în slavonește aveau comentariul despre ritualul bisericesc în limba română ca să învețe și preoții autohtoni. Pe la jumătatea secolului XV germanul Johann Gensfleisch Gutenberg a inventat literele mobile în activitatea imprimării. Relativ rapid valahii au preluat noutatea și primele tipărituri din Țara Românească au fost Liturghierul - 1508, Octoiul - 1510 și Tetraevangheliarul - 1512. După această reușită, activitatea editorială a dispărut total timp de câteva zeci de ani. Tipăriturile românești și slavone se făceau numai la Brașov.

Remarcabilă rămâne prima carte pre limba românească Molitfenicul lui Matei Basarab (iulie 1635). Câmpulungul a fost și o cetate a instrucție intelectuală. Prima școală obștească cu predare în limba română a fost înființată de Antonie Vodă din Popești (1699-1672) în 1699. La mijlocul secolului XVIII funcționa o școală domnească de slavonie. La mijlocul secolului XIX s-au înmulțit în orașele mari școlile. În martie 1832 a început cursurile școala națională din Câmpulung, ulterior și la Târgoviște și alte orașe. Liceul Dinicu Golescu (inițial gimnaziu). Din 1894-1917 s-a construit clădirea edificată 1925-1937. Școala normală Carol I pentru învățători a fost mutată în 1867 din București la Câmpulung în clădirea ridicată ulterior în 1892-1895. Teatrul din urbe cu activitate desfășurată în local propriu, funcționează din secolul XIX. Un mare animator al teatrului a fost istoricul și scriitorul Constantin D. Aricescu (1823-1886) care a scris Istoria Câmpulungului (prima rezidență a României) în anii 1855-1866.

Din oraș sunt originari și alți oameni valoroși Pârvu Mutul (1657-1735 iconar și zugrav de biserici), pictorul Theodor Aman (1831-1891), academicianul D. Parhon (1874-1969 endocrinolog), poetul Ion Barbu (1895-1964), sculptorul Constantin Baraschi (1902- 1966), dramaturgul Tudor Mușatescu (1903 1970). Eroismul câmpulungenilor este recunoscut. În septembrie-noiembrie 1916, diviziile 12 și 22 infanterie au oprit înaintarea armatelor Puterilor Centrale în bătălia de la Bran-Câmpulung-Drăgoslavele. La 8 km de Câmpulung a fost ridicat în 1987 Mausoleul Mateiaș în memoria eroilor care și-au dat viața pentru apărarea țării. Aceasta este pe scurt istoria orașului Câmpulung, capitala efemeră a Țării Românești. Orașul considerat de unii istorici, primul, după alții, al doilea oraș de reședință al țării, rămâne un reper în istoria milenară a României.